

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาเรื่องการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีข้อสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1 เพื่อศึกษาการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านเนื้อหา แหล่งสารสนเทศ และรูปแบบของสารสนเทศที่ใช้
- 2 เพื่อศึกษาความพึงพอใจและการใช้ประโยชน์จากสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 3 เพื่อศึกษาปัญหาในการใช้สารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และข้อเสนอแนะในการจัดบริการสารสนเทศ

สมมุติฐานการวิจัย

1. เกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกพืชมากที่สุด และใช้จากแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลมากที่สุด
2. เกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศทางการเกษตรในแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ในระดับมาก

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือผู้แทนครัวเรือนเกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 6 ตำบล และ 2 เทศบาล รวมทั้งสิ้น 7,206 คน (สำนักงานเกษตรจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2552 : 26) การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจะใช้ตารางสุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปของยามานะ (Yamane, 1973) โดยกำหนดค่าที่ความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ +_5 ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้จึงเป็น 378 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสามารถรวบรวมข้อมูลที่สมบูรณ์และสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ 377 คน คิดเป็นร้อยละ 99.74

วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลที่เป็นคำถามปลายเปิดจะนำมาจัดกลุ่มและบรรยายสรุปตามความเหมาะสม

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล ได้ดังนี้

1 ข้อมูลเกี่ยวกับเกษตรกรที่ตอบแบบสอบถาม

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนมากที่สุดมีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลหนองตาแต้ม (ร้อยละ 37.67) รองลงมามีภูมิลำเนาอยู่ที่ตำบลวังกั๊พ (ร้อยละ 17.24) และตำบลเขาน้อย (ร้อยละ 11.14) ตามลำดับ เกษตรกรจำนวนน้อยที่สุดมีภูมิลำเนาอยู่ที่เทศบาลตำบลปากน้ำปรางม (ร้อยละ 2.12)

เกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศชาย (ร้อยละ 59.42) และเพศหญิงจำนวน 153 คน (ร้อยละ 40.58) เกษตรกรส่วนใหญ่ มีอายุระหว่าง 41 – 50 ปี (ร้อยละ 33.95) รองลงมา มีอายุระหว่าง 51 - 60 ปี (ร้อยละ 25.99) และอายุระหว่าง 31 – 40 ปี (ร้อยละ 20.95) ตามลำดับ เกษตรกรจำนวนน้อยที่สุดมีอายุต่ำกว่า 20 ปี (ร้อยละ 1.33)

เกษตรกรเกือบครึ่งสำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 46.68) รองลงมาสำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/อาชีวศึกษา 142 คน (ร้อยละ 37.67) และต่ำกว่าประถมศึกษา/ไม่ได้ศึกษา (ร้อยละ 8.75) ตามลำดับ และไม่มีเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามท่านใดสำเร็จการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการที่ตนทำการเกษตร จำนวน 329 (ร้อยละ 87.27) รองลงมา เป็นลูกจ้าง (ร้อยละ 6.63) และน้อยที่สุดเป็นผู้ดูแล/หัวหน้าพนักงาน (ร้อยละ 6.10)

เกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกพืช (ร้อยละ 83.02) และประกอบอาชีพเลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 16.98) เกษตรกรจำนวนมากที่สุดประกอบอาชีพเกษตรกรมาแล้ว 5 – 10 ปี (ร้อยละ 35.28) รองลงมาประกอบอาชีพเกษตรกรมาแล้วต่ำกว่า 5 ปี (ร้อยละ 23.87) และ 11 – 15 ปี (ร้อยละ 17.24) ตามลำดับ

เกษตรกรจำนวนมากที่สุดมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 31.03) รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 15,000 บาท (ร้อยละ 21.75) และ 15,001 - 25,000 บาท (ร้อยละ 21.22) ตามลำดับ และจำนวนน้อยที่สุดมีรายได้มากกว่า 35,000 บาท (ร้อยละ 11.41)

2. การใช้และความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศทางการเกษตร

2.1 เนื้อหาสารสนเทศ

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ

13.30) รองลงมาใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับโรคและศัตรูพืช/สัตว์ (ร้อยละ 13.20) และพันธุ์พืช/สัตว์ (ร้อยละ 12.46) และเกษตรกรจำนวนน้อยที่สุดใช้สารสนเทศเกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (ร้อยละ 1.23)

เกษตรกรจำนวนมากที่สุดชอบใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ (ร้อยละ 27.85) รองลงมาชอบใช้เนื้อหาเกี่ยวกับโรคและศัตรูพืช/สัตว์ (ร้อยละ 18.57) เงินกู้/สินเชื่อบุคคล (ร้อยละ 14.06) และน้อยที่สุดมี 2 เรื่องคือราคาที่ดิน/ค่าเช่าที่ดินและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร (ร้อยละ 0.53) เท่ากัน

ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 1 ที่ว่า “เกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับการปลูกพืชมากที่สุด” การที่เกษตรกรใช้สารสนเทศเกี่ยวกับการปลูกพืชมากที่สุดอาจเป็นเพราะว่าการปลูกพืชเป็นสารสนเทศพื้นฐานที่ใช้ในการเริ่มต้นทำการเกษตร

แต่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของประภาวดี สืบสนธิ์ (2530) ที่ว่าสารสนเทศทางการเกษตรที่เกษตรกรต้องการใช้ได้แก่ สารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับโรค ความสมบูรณ์ของดินไม่ การป้องกัน การบำรุงรักษา ปังจััยการเกษตร การเลือกพันธุ์ ยามาแมลงและปราบวัชพืช ปุ๋ย ที่ดิน น้ำที่ใช้ในการเพาะปลูก เทคนิคการเกษตร การเร่งผลผลิต การเตรียมดิน การปราบวัชพืช ผลผลิต รายได้ และการตลาด

2.2 แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล

เกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคล ในภาพรวมระดับมาก ($\bar{x} = 3.56$) โดยเมื่อพิจารณาในแต่ละแหล่งพบว่าพึงพอใจระดับมาก 6 แหล่ง เรียงตามลำดับดังนี้ เพื่อนร่วมอาชีพ ($\bar{x} = 4.13$) สมาชิกในครอบครัว/ญาติ ($\bar{x} = 4.12$) นายจ้าง/ลูกจ้าง ($\bar{x} = 3.81$) เพื่อนบ้าน ($\bar{x} = 3.79$) ผู้จำหน่ายสินค้า เครื่องมือ ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร ($\bar{x} = 3.78$) และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร/เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอ ($\bar{x} = 3.70$)

เกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลระดับปานกลาง 2 แหล่ง ได้แก่ ผู้นำชุมชน เช่น ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน เป็นต้น ($\bar{x} = 3.31$) และการสอบถามจากครู/อาจารย์ ($\bar{x} = 3.02$)

ผลการวิจัยสอดคล้องผลการวิจัยของ Okai (1986) ว่าเกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศ ได้แก่ เพื่อนและญาติ ผู้แทนจำหน่าย ผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ อาจารย์ผู้สอนทางการเกษตรและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sykanda (2007) ที่ว่าแหล่งสารสนเทศที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ใช้ได้แก่ การสื่อสารระหว่างบุคคล

เกษตรกรจำนวนมากที่สุดชอบใช้สารสนเทศจากสมาชิกในครอบครัว/ญาติ (ร้อยละ 36.07) รองลงมาชอบสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพ (ร้อยละ 28.38) และชอบสอบถามจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร/เกษตรตำบล/เกษตรอำเภอมี (ร้อยละ 17.77) และน้อยที่สุดชอบสอบถามจากครู/อาจารย์ (ร้อยละ 1.06)

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Ojiambo (1989) ที่ว่าเกษตรกรนิยมใช้สารสนเทศทางการเกษตรจากแหล่งสารสนเทศและช่องทางการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการหรือจากคำบอกเล่า โดยเป็นการสื่อสารจากญาติหรือเพื่อนร่วมอาชีพเกษตรกร และสอดคล้องกับผลการวิจัยของไฟโรจน์ เอี่ยมชัยมงคล และนันทิยา อักษรณิกิตต์ (2551) ว่าเกษตรกรได้รับความรู้ด้านการเพาะปลูกและราคาขายจากบุคคลที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยได้รับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ น้อยมาก

แต่ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของสรिता ชาตกุล (2543) ที่ว่าแหล่งสารสนเทศที่เกษตรกรใช้มากที่สุดคือ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

ผลการวิจัยด้านแหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้และมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศทางการเกษตรมากที่สุดจากการสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพ ผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 2 ที่ว่า “แหล่งสารสนเทศประเภทบุคคลที่เกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ชอบใช้มากที่สุดคือการสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพ” อาจเป็นเพราะว่าเป็นแหล่งสารสนเทศที่อยู่ใกล้ตัว เข้าถึงได้ง่าย ไม่เสียค่าใช้จ่าย และประหยัดเวลา ซึ่งส่วนใหญ่สารสนเทศที่ได้จะมาจากประสบการณ์ของเพื่อนร่วมอาชีพ

2.3 แหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่

เกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ในภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.24$) ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานข้อ 3 ที่ว่า “เกษตรกรในเขตอำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความพึงพอใจในการใช้สารสนเทศทางการเกษตรในด้านแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนน้อยที่เคยใช้บริการสารสนเทศจากแหล่งสารสนเทศประเภทสถานที่ เช่น ห้องสมุดมีผู้เคยใช้บริการเพียง 42 คน (ร้อยละ 9.13) ซึ่งส่งผลให้การประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับปานกลาง ห้องสมุดจึงควรปรับปรุงการให้บริการโดยเน้นบริการเชิงรุกที่เข้าถึงตัวเกษตรกร และควรประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรได้ทราบถึงบริการต่าง ๆ ที่ห้องสมุดมี

เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละแหล่งพบว่า เกษตรกรพึงพอใจระดับมาก 1 แหล่งคือ อินเทอร์เน็ต ($\bar{x} = 4.17$) ทั้งนี้มีผู้เคยใช้อินเทอร์เน็ตเพียง 29 คน (ร้อยละ 6.30)

เกษตรกรจำนวนมากที่สุดชอบใช้สารสนเทศที่ศูนย์ส่งเสริมการเกษตร (ร้อยละ 47.75) รองลงมาชอบใช้ที่ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน (ร้อยละ 24.67) และชอบอ่านที่ป้ายประกาศข่าววี (ร้อยละ 15.12) และน้อยที่สุดชอบใช้อินเทอร์เน็ต 19 คน (ร้อยละ 5.04)

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรพึงพอใจการใช้สารสนเทศประเภทสถานที่ในระดับมากเพียงร แหล่งเดียวคืออินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นแหล่งที่มีจำนวนเกษตรกรเคยใช้น้อยที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากเกษตรกรผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาในระดับประถมศึกษาซึ่งอาจขาดทักษะและ อุปกรณ์ในการใช้อินเทอร์เน็ต

และผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้และชอบใช้สารสนเทศที่ศูนย์ส่งเสริม การเกษตรเนื่องจาก อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้จัดให้มีบริการสารสนเทศทาง การเกษตรไว้ที่ศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลซึ่งช่วยให้เกษตรกร เข้าถึงสารสนเทศได้ง่าย สะดวก และรวดเร็ว และมีผู้แทนเกษตรกรทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ ดำเนินงานศูนย์ฯ ด้วย ช่วยให้การจัดบริการตรงตามความต้องการของเกษตรกร

2.4 รูปแบบของสารสนเทศ

เกษตรกรจำนวนมากที่สุดใช้สารสนเทศฯ ทางการเกษตรจากการอ่านหนังสือ (ร้อยละ 13.98) รองลงมาชมรายการโทรทัศน์ (ร้อยละ 13.65) และอ่านจากหนังสือพิมพ์ (ร้อยละ 13.06) และน้อยที่สุดคือการทัศนศึกษา (ร้อยละ 1.77)

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรจำนวนมากที่สุดใช้สารสนเทศทางการเกษตรจากการอ่าน หนังสือเนื่องจากเป็นสื่อที่ใช้ง่ายเพราะไม่ต้องอาศัยอุปกรณ์ช่วยอ่าน อีกทั้งมีเผยแพร่จำนวนมาก และหาได้ง่าย

ผลการวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ประภาวดี สืบสนธิ์ (2530) ที่ว่าเกษตรกรรับ สารสนเทศจากคู่มือโทรทัศน์ อ่านหนังสือพิมพ์ และการฟังรายการวิทยุ ผลการวิจัยของ สิริตา ชาติกุล (2543) ที่ว่าเกษตรกรเปิดรับสารสนเทศจากโทรทัศน์มากที่สุด และเปิดรับจากเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ น้อยที่สุด และผลการวิจัยของ Ojiambo (1989) ที่ว่าเกษตรกรฟังรายการวิทยุบ่อย

เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยความพึงพอใจพบว่า เกษตรกรพึงพอใจในรูปแบบสารสนเทศใน ภาพรวมระดับปานกลาง ($\bar{x} = 3.33$) เมื่อพิจารณาความพึงพอใจในแต่ละรูปแบบพบว่าพึงพอใจระดับ มาก 2 รูปแบบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ เอกสารเผยแพร่ เช่น จุลสาร แผ่นพับ ($\bar{x} = 3.67$) และหนังสือ ($\bar{x} = 3.52$)

ผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ojiambo (1989) ที่ว่าบริการสารสนเทศที่เป็น เอกสารไม่มีบทบาทสำคัญต่อเกษตรกร และผลการวิจัยของ Vergot (1991) ที่ว่าช่องทางการ

สื่อสารที่เกษตรกรใช้มากที่สุดคือนิตยสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตร จดหมายข่าวรายสัปดาห์หรือรายเดือน

เกษตรกรพึงพอใจรูปแบบสารสนเทศในระดับปานกลาง 8 รูปแบบ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย ได้แก่ สื่อโสตทัศน เช่น เทป ซีดี ดีวีดี สไลด์ และการอบรม/ประชุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ ($\bar{x} = 3.48$) เท่ากัน รายการโทรทัศน์ ($\bar{x} = 3.42$) วารสาร ($\bar{x} = 3.39$) รายการวิทยุ ($\bar{x} = 3.37$) หนังสือพิมพ์ ($\bar{x} = 3.36$) การชมนิทรรศการ ($\bar{x} = 3.16$) ป้ายประกาศ/โฆษณา ($\bar{x} = 3.12$) การทัศนศึกษา ($\bar{x} = 3.10$)

ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Okai (1986) ที่ว่าเกษตรกรพึงพอใจแหล่งสารสนเทศ เรียงตามลำดับดังนี้ สิ่งพิมพ์ วิทยุและโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์และนิตยสาร แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Vergot (1991) ที่ว่าช่องทางการสื่อสารที่ไม่ค่อยได้ใช้หรือไม่เคยใช้เลย ได้แก่ วิทยุเทปและคอมพิวเตอร์

เกษตรกรจำนวนมากที่สุดชอบใช้สารสนเทศจากรายการโทรทัศน์ (ร้อยละ 27.06) รองลงมาชอบใช้อีกสารเผยแพร่ เช่น จุลสาร แผ่นพับ (ร้อยละ 15.65) และชอบการอบรม/ประชุมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ร้อยละ 11.67) และจำนวนน้อยที่สุดชอบการทัศนศึกษา (ร้อยละ 0.80)

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรจำนวนมากที่สุดชอบใช้สารสนเทศจากรายการโทรทัศน์ เนื่องจากเป็นสื่อที่นำเสนอสารสนเทศได้ดี เพราะนำเสนอทั้งภาพและเสียง ทำความเข้าใจได้ง่าย แต่ปัจจุบันรายการโทรทัศน์ที่ให้ความรู้ด้านการเกษตรยังมีจำนวนน้อยและบางรายการอาจถูกจำกัดในการรับชม เช่น ต้องรับชมผ่านทางระบบดาวเทียมซึ่งต้องอาศัยอุปกรณ์และมีค่าใช้จ่ายในการติดตั้ง

2.5 การใช้ประโยชน์

เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนรายได้ (ร้อยละ 29.63) รองลงมาใช้เพื่อแก้ปัญหาในการทำการเกษตร (ร้อยละ 22.79) และใช้เพื่อเพิ่มผลผลิต (ร้อยละ 21.08) และน้อยที่สุดใช้ตัดสินใจในการทำการเกษตร (ร้อยละ 12.68)

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนรายได้ เนื่องจากการเพิ่มพูนรายได้เป็นเป้าหมายหลักของการประกอบอาชีพทุก ๆ อาชีพ รวมถึงอาชีพเกษตรกรด้วย โดยเกษตรกรหวังว่าสารสนเทศที่ได้รับจะช่วยให้การทำการเกษตรประสบความสำเร็จ ได้ผลิตผลที่ทำกำไรสูง อันจะส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น เพื่อคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีของครอบครัว

2.6 ปัญหาในการใช้สารสนเทศทางการเกษตร

เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้สารสนเทศคือไม่มีเวลาในการใช้ (ร้อยละ 32.50) รองลงมาไม่สะดวกในการเดินทาง (ร้อยละ 19.26) และไม่ทราบแหล่งข้อมูล (ร้อยละ 21.22) และจำนวนน้อยที่สุดคือไม่รู้หนังสือ (ร้อยละ 3.53)

จากผลการวิจัยไม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของสรีดา ชาตกุล (2543) ที่ว่าเกษตรกรประสบปัญหาในการรับสารสนเทศคือการไม่รู้หนังสือ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ugboma (2010) ที่ว่าปัญหาที่พบในการใช้สารสนเทศคือ ไม่สามารถเข้าถึงได้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรมีไม่เพียงพอ ขาดการใช้สื่อ ข้อจำกัดทางภาษา

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการใช้สารสนเทศคือไม่มีเวลาใช้ เนื่องจากช่วงเวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ เปิดให้บริการสารสนเทศมักตรงกับช่วงเวลาในการทำงานของเกษตรกร และเมื่อเกษตรกรเสร็จสิ้นจากการทำงานแล้วก็มีตรงกับช่วงเวลาที่หน่วยงานต่าง ๆ ปิดให้บริการ อีกทั้งเกษตรกรอาจเกิดความเหนื่อยล้าจากการทำการเกษตรจึงต้องการพักผ่อน และไม่มีเวลาที่จะใช้สารสนเทศ

2.7 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

เกษตรกรได้ให้ข้อเสนอแนะด้านเนื้อหาสารสนเทศ ด้านแหล่งสารสนเทศ และด้านรูปแบบของสารสนเทศ สรุปได้ดังนี้

2.7.1 เนื้อหาสารสนเทศทางการเกษตรที่เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดหาเพิ่มเติมมากที่สุดคือเรื่องการใช้/ราคาปุ๋ย รองลงมาคือเรื่องโรคระบาดและการรักษา และแหล่งจำหน่ายสินค้าเกษตร

2.7.2 สถานที่ที่เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีบริการสารสนเทศทางการเกษตรมากที่สุดคือที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน รองลงมาคือที่ร้านค้า และบ้านผู้ใหญ่บ้าน

2.7.3 รูปแบบของสารสนเทศทางการเกษตรที่เกษตรกรต้องการให้หน่วยงานของรัฐจัดหาให้เพิ่มเติมมากที่สุดคือ จัดทำเป็นแผ่นพับ/เอกสาร/ใบปลิว รองลงมาขอให้จัดทำเป็นวีดิทัศน์ และหนังสือคู่มือ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยที่พบและการนำผลการวิจัยไปใช้

หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ศูนย์ส่งเสริมการเกษตร กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร เกษตรตำบล เกษตรอำเภอ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร ห้องสมุด ศูนย์การศึกษา

นอกโรงเรียนสามารถใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการจัดการและให้บริการสารสนเทศทางการเกษตรให้แก่เกษตรกร ในเขตอำเภอปรางบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 ด้านเนื้อหา จากผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการปลูกพืช/เลี้ยงสัตว์ จึงควรเน้นให้บริการสารสนเทศที่มีเนื้อหาดังกล่าว เพราะเป็นสารสนเทศที่เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้และชอบใช้อีกทั้งยังเป็นสารสนเทศพื้นฐานที่ต้องใช้ประกอบการวางแผนทำการเกษตร

1.2 ด้านแหล่งสารสนเทศ เมื่อมีความต้องการสารสนเทศ เกษตรกรจะสอบถามจากเพื่อนร่วมอาชีพและคนในครอบครัว เพราะเป็นแหล่งสารสนเทศที่อยู่ใกล้ เข้าถึงได้ง่าย และไม่เสียค่าใช้จ่าย จึงควรจัดบริการสารสนเทศที่เน้นให้ความรู้แก่หัวหน้าครัวเรือนหรือหัวหน้ากลุ่มเกษตรกร เช่น การอบรม การสาธิต และการศึกษาดูงาน เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรท่านอื่น ๆ ได้มาสอบถามสารสนเทศกับบุคคลกลุ่มนี้ต่อไป

1.3 ด้านรูปแบบสารสนเทศ รูปแบบสารสนเทศที่เหมาะสมกับเกษตรกร ควรเป็นสารสนเทศที่ประมวลขึ้นใหม่หรือสารสนเทศที่ปรับแต่งแล้ว (repackage) โดยเน้นเนื้อหาเฉพาะเจาะจงและใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย อาจจัดทำเป็นเอกสารเผยแพร่ เช่น แผ่นพับ เอกสารใบปลิว หรือวีดิทัศน์ และหนังสือคู่มือ

1.4 ด้านการใช้ประโยชน์ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์จากสารสนเทศเพื่อเพิ่มพูนรายได้ จึงควรจัดบริการสารสนเทศที่ก่อให้เกิดประโยชน์ดังกล่าว เช่น สารสนเทศที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับ ราคาผลผลิต การตลาด และการแปรรูปผลผลิต เป็นต้น

1.5 ด้านปัญหาในการใช้สารสนเทศ เกษตรกรส่วนใหญ่ประสบปัญหาไม่มีเวลาในการใช้สารสนเทศ จึงควรจัดบริการสารสนเทศในสถานที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเกษตรกร เช่น ที่อ่านหนังสือประจำหมู่บ้าน ที่ร้านค้าในหมู่บ้าน ที่สถานีรับซื้อผลผลิต เพราะเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของเกษตรกร และเป็นสถานที่ที่เข้าถึงได้ง่าย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาพฤติกรรมแสวงหาสารสนเทศทางการเกษตรของเกษตรกรโดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการโฟกัสกรุ๊ป เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก